

NÉPSZABADSÁG ONLINE

Scheppele visszaveri a Fidesz PR-offenzíváját

A rengeteg nemzetközi bírálatra a Fidesz PR-offenzívával válaszol, ám érvei félrevezetőek – írja legújabb blogbejegyzésében a The New York Times internetes oldalán Kim Lane Scheppele. A Princeton egyetem alkotmányjog-professzora válaszol Gulyás Gergely levelére, és közben darabokra szedi a negyedik alkotmánymódosítást.

NOL | 2013. április 9. | 32 komment

Kim Lane Scheppele megírta válaszát – a nyilvánosságnak – Gulyás Gergely fideszes képviselő levelére. A levél ismét Paul Krugman Nobel-díjas közgazdásznak a New York Timesban vezetett, The Conscience of a Liberal című blogjában jelent meg – [írja a Galamus.hu](#), amely teljes terjedelmében közölte [Scheppele cikkét](#) és Krugman bevezetőjét.

„Ez princetoni kollégám, Kim Lane Scheppele újabb vendégposztja. A poszt kattintás után olvasható. Ám mielőtt még rátérnénk az írásra, engedjenek meg néhány szót Scheppeleléről és erről a blogról, meg arról, hogy miért állok a munkája mellett. Nyilvánvalóan nem vagyok szakértő sem a jog, sem Magyarország kérdéseiben – ezért írja ezeket a posztokat Scheppele, és nem én! Azt viszont tudom, hogy néz ki egy komoly vizsgálódás. Scheppele és más kollégák folyamatosan tájékoztattak a munkájukról, arról, hogyan jutnak el a következtetésekhez, és megnéztem a munkájukat alátámasztó anyagokat is. Ez az igazi, míg a kollégámat érő, gyakran durván sértő támadássorozatok nem azok. És ezzel átadom a terepet.”

A PR-offenzíva

Kim Lane Scheppele
Princeton University
2013. április 8.

A minap levél érkezett a postafiókomba egy magyar parlamentben helyet foglaló ifjú jogásztól, aki igyekezett kiigazítani engem. Egyben, épülésemre, elküldte azt a levelet is, amelyet Martonyi János magyar külügyminiszter írt az EU-tagállamok külügyminisztereinek.

Biztos vagyok benne, hogy nem vagyok egyedül. A Fidesz-kormány átfogó PR-háborút folytat, kétségbeesetten próbál rokonszenvet kelteni, miközben egyre szilárdabb vele szemben a nemzetközi közvélemény. Mivel ez az egész kommunikáció többé-kevésbé ugyanazokat a pontokat ismétli, és beteríti a címzettek postafiókjait, a lapok szerkesztőségi oldalait és a diplomáciai találkozókát Európa- és Észak-Amerika szerte, én most azzal fogok válaszolni a Fidesz PR-offenzívájára, hogy megmagyarázom, mit is mondanak valójában az ő kormányuk törvényei. A Fidesz tisztségviselői a magyar nyelv mögé bújnak, amely kicsi és nehéz (mégis szép) nyelv, ezért a kívülállók hátrányban vannak, amikor a „tényekről” szóló állításaikra válaszolnak.

Ám szerencsére én évekig éltem Magyarországon, dolgoztam a magyar igazságügyi rendszerben, évtizedekig tanulmányoztam a magyar jogot, és kiismerem magamat a magyar jogi nyelvezetben. Ez az oka annak, hogy elég komolyan vesznek ahhoz, hogy megtámadjanak. Amióta elkezdtem Magyarországról írni, a gyűlöletmailek hegyeit kaptam, megtámadtak nem egyetemi és egyetemi szintű bírálattal, és annyi életveszélyes fenyegetést kaptam, hogy védelemre van szükségem, ha Budapestre látogatok. De nem veszem ezt személyes sértésnek. Csak történetesen az útjában állok annak, amit a Fidesz akar. Könnyörtelenek és hajthatatlanok – de nem buták.

Paul Krugman, aki nagylelkűen megengedi, hogy írjak a blogjába, pontosan tudja, miről van szó. Láta a bizonyítékokat arra, amit mondok, és tudja, hogy a tényeket minden bejegyzésem minden részletét, adatát ellenőriztem. Jómagam, akárcsak ő, egy „realitáson alapuló közösségben” élek (ahogy ezt itt, az Egyesült Államokban mondiuk). ahol sokat ér az elkötelezettség az elméleti szakértelem által alátámasztott

részletes bizonyítékok mellett. Paul gazdasági modelljei korrektil előre jelezték a jelenlegi pénzügyi válság hullámzásait, és az én jogi elemzéseimet – amelyek kezdettől fogva azt prognosztizálták, hogy a Fidesz hajlik rá, hogy a hatalmat az önmaga által elfogadott törvények alapján centralizálja – szintén megerősítették az események.

HIRDETÉS

Ezzel ellentétben, mint látni fogják, a Fidesz szóvivői és kormányzati tisztségviselői másra vállalkoztak. Olyan dolgokat mondanak, amelyek technikailag pontosak, de félrevezetőek. Ebben a posztban azt fogom megmutatni, mi mindent tesznek új PR-offenzívájukban.

Emlékeztetőül azoknak, akik csak most kapcsolódnak be a történetbe: Magyarországot sokan bírálják a minap életbe lépett negyedik alkotmánymódosítás miatt, amely három és fél év egyéb aggasztó jogi fejleményeihez adódott hozzá. Korábban is írtam a negyedik módosításról, és azóta számos kormány és emberi jogi szervezet fejezte ki súlyos aggályait a negyedik módosítás különböző aspektusairól. Ezen kívül tanúskodtam a Helsinki Bizottságban, a washingtoni törvényhozás két házának közös bizottságában nemrég tartott meghallgatáson, amely felvetette a kérdést, Magyarország vajon a demokratikus úton jár-e még.

Miért védekezik ilyen hevesen a Fidesz épp most? Azért, mert mind az Európai Parlament, mind az Európai Unió Bizottságának egyre több tagja követeli a legsúlyosabb szankciókat most, hogy a magyar alkotmány negyedik módosítása még tetézte azt a panaszlitániát, amelyet Európa Magyarországgal szemben fogalmaz meg. Az Európai Parlament április 17-i, szerdai ülésén napirendi pontként szerepel Magyarország. Az Európai Parlament LIBE (polgári szabadságjogokkal foglalkozó) bizottsága négy – összesen hamarosan öt – élesen bíráló dokumentumot készített elő a magyar helyzetről. Ezek a dokumentumok szolgálnak majd a vita alapjául, és az összes frakció aláírta őket, köztük az Európai Néppárt frakciója is, amelyhez a Fidesz tartozik. Ezek a dokumentumok kiegészítik azt a sok kritikus hangú jelentést, amelyet az Európa Tanács Velencei Bizottsága készített.

Nem csoda, hogy Magyarország megpróbál visszaütni – keményen.

Mivel védekezik tehát a Fidesz?

A Fidesz szóvivői azzal érvelnek, hogy demokratikus felhatalmazásuk van rá, hogy azt tegyék, amit tesznek, és ezért a külvilágnak békén kellene hagyni őket. Gulyás Gergely ifjú magyar parlamenti képviselő nekem írt levelében állítja, hogy a 2010–2011-es alkotmányozó folyamat nyitott volt a nagyközönség hozzászólásaira, és hogy „az alkotmányt kidolgozó bizottság” kikérte a civil társadalom és az ellenzéki pártok tanácsait. Mint a Fidesz-PR sok más megnyilatkozása, ez is igaz, ha úgy vesszük, de félrevezető.

Gulyás nem említi meg valamit, amit fontos tudni: a 2010–2011-es alkotmányírási folyamat két, egymáshoz nem kötődő szakaszból állt. Egy következményekkel nem járó nyilvános, és egy következményekkel járó titkos szakaszból. Az első szakaszban a parlament alkotmányügyi bizottsága nyílt üléseket tartott, kikérte a civil társadalom véleményét, és felállította azon elvek listáját, amelyet az alkotmány az elképzelések szerint követett volna. A parlamenti bizottság által így összeállított elveket a Fidesz parlamenti frakciója 2011. március 7-én jóváhagyta.

A második szakaszban a Fidesz-frakció szavazataival parlamenti határozatot fogadtak el 2011. március 7-én, amely a parlamenti képviselőknek pontosan egy hetet adott rá, hogy teljes alkotmánytervezetekre tegyenek javaslatot 2011. március 14-ig. De a határozat leszögezte, hogy az alkotmánytervezetet be lehet terjeszteni a felvázolt elvek „figyelembe vételével, vagy anélkül”. Röviden: az első, részvételi szakasz teljességgel el volt választva a második, titkos szakasztól. Végül soha, senki nem ellenőrizte nyilvánosan a Fidesz alkotmánytervezetét azoknak az alapvető elveknek a szempontjából, amelyeknek a kidolgozásában állítólag részt vett a köz – ez lett volna az a közösségi hozzájárulás, amelyre hivatkozva Gulyás azt állítja, hogy az alkotmányozási folyamat nyitott volt a nyilvános részvételre.

Az alkotmányozási folyamat második szakasza teljesen titkos volt. A párton kívülálló emberek még ma sem tudják, valójában ki írta az alkotmányt. A vezető szerző, Szájer József azt állítja, hogy nagy részét maga írta az iPadjén. Miközben a párt egyes tagjai azt mondták, nekik is volt részük benne, nincs hivatalos dokumentum arról, hogy pontosan ki vett részt a folyamatban, kivel konzultáltak, kinek a véleményét vették figyelembe. Mindez titkos volt, és az is maradt. A Fidesz-alkotmányt kész dokumentumként mutatták be 2011. március 14-én. És bár a Fidesz-frakció szavazataival elfogadtak néhány, a részleteket finomító módosítást, miközben az alkotmány az elfogadás felé száguldott, az alapvető struktúra érintetlen maradt.

Gulyás azt állítja, hogy a magyar társadalommal konzultáltak az új alkotmányról, mert „egy kérdőívet küldtek minden állampolgárnak Magyarországon néhány olyan nemzeti kérdésről, amely az adott időpontban még nem volt eldöntve”. Betű szerint ez is igaz – és félrevezető.

2011. február végén és március elején a Fidesz minden szavazásra jogosult magyarnak kiküldött egy „társadalmi konzultációt”, egy 12 kérdésből álló kérdőívet, amelynek célja az volt, hogy támpontokat adjon az alkotmányozási folyamathoz. A kérdések lefordítottak, itt elolvashatók, így látható, hogy egyik sem foglalkozott az alkotmány tervezésének központi kérdéseivel.

Érintette-e ez a társadalmi konzultáció az alkotmányos folyamatot? Kizárt, hogy érintette volna. A kérdőíveket kiküldték, mielőtt az alkotmánytervezet napvilágot látott – de a válaszok nem érkeztek be időben ahhoz, hogy befolyásolhatták volna a tervezetet. Ehelyett a kérdőívek abban a szűk, egyhónapos ablakban, illetve az előtt és az után érkeztek be, amelyben az alkotmány az elfogadása előtt közszemlén volt. A társadalmi konzultáció így nem adott inputot sem a folyamathoz, sem az eredmény ratifikálásához. Emellett tény, hogy a kormány a mai napig nem tette közzé a kérdőívek eredményét, noha Gulyás az állítja, hogy közel egymillió magyar küldte vissza a kérdőíveket. Így lehetetlen megtudni, hogy az alkotmánynak van-e bármi köze a társadalmi konzultáció eredményeihez, akár csak a kérdések azon fura gyűjteménye alapján is, amelyekre a kérdőívek választ kerestek.

A társadalmi konzultációkat a Fidesz gyakran használja annak hangoztatására, hogy neki demokratikus felhatalmazása van. A párt az elmúlt három évben többször küldött ki kérdőíveket, hogy felmérje a közhangulatot. De soha nem hozza nyilvánosságra az eredményeket. Tudjuk, hogy a kérdőívek anonimitást ígérnek, de mindegyiken van egy vonalkód, amely feltárja a válaszadó nevét és címét, ha letapogatják egy közönséges mobiltelefonnal. Amikor a független adatvédelmi biztos leleplezte a kódot, tisztességét a mandátuma letelte előtt megszüntették, és hivatalát a kormány alá rendelték, ahol már nem rendelkezik strukturális függetlenséggel. Az EU-nak most van folyamatban egy kötelezettség-szegési eljárása az Európai Bíróság előtt az adatvédelmi tisztviselő függetlenségének ügyében. A magyarországi bírálók úgy vélik, hogy a kormány a társadalmi konzultációk folyamatát arra használta fel, hogy meghatározza, ki van vele, és ki van ellene – de ezt kívülről természetesen nem lehet bebizonyítani, lévén egy teljesen zárt folyamatról szó.

Gulyás és a Fidesz más szóvivői állandóan azt mondják, hogy a Fidesznek „demokratikus felhatalmazása” van. Tény, hogy a Fidesz megnyerte a 2010-ben tartott, szabad és tisztességes választásokat a pártlistákra adott szavazatok 52,7 százalékával. De a Fidesz ezt az érvet, hogy ugyanis felhatalmazása van, arra a hibás állításra használja fel – különösen, amikor kívülállókkal beszél –, hogy a párt a választási kampányban az alkotmány megváltoztatását ígérte, és szerintük ezt az ígéretet a választásokon jóváhagyták. Gulyás azt állítja a levelében, hogy „a választások előtt Orbán Viktor [miniszterelnök] többször elmondta televíziós adásokban, és különféle nyilvános fórumokon, hogy Magyarországnak új, tartós alkotmányra van szüksége”. Ez az állítás így akár még igaz is lehet, de egész biztosan félrevezető. A 2010-es választások előtt a magyar politikai színpadon töltött több mint 20 éve alatt Orbán valóban mondhatta különböző alkalmakkor, hogy egy új alkotmány jó gondolat lenne. A Fidesz természetesen részt vett az 1995–96-os alkotmányozási folyamatban, amelyben szakértő tanácsadóként vettem részt. De Orbán a 2010-es választási kampányban nem követelt új alkotmányt, mint azt Gulyás állítja.

Megvan-e még a Fidesznek az a támogatottsága, amelyet „felhatalmazásnak” lehet minősíteni? Noha a Fidesz népszerűsége az utóbbi néhány hétben valamelyest növekedett, miután a kormány a rezsiárak letörését ígérte, mégis csupán a magyar szavazók negyede szavazna rá. Mint alább látható, a Fidesz rossz közvéleménykutatási adatai ismét beigazolódtak, amikor a portfolio.hu című gazdasági hírportál a múlt héten közölte a három nagy magyar közvélemény-kutató intézet átlagolt adatait. Az eredmények megerősítik, hogy most (2013 április) közel fele nem szavazna a pártra azoknak, akik a választások idején (2010 április) azt mondták, hogy a Fideszre szavaztak.

Természetesen Magyarország politikai rendszerének a tragédiája az, hogy a pártok egyike sem népszerű. A szavazók közele fele rendszeresen azt mondja, hogy nincs a kínálatban olyan párt, amelyre szavazna. Így a Fideszé marad az a kétes hírnév, hogy a legnépszerűbb párt egy olyan politikai rendszerben, ahol a társadalom többsége egyik pártot sem kedveli. De ez aligha ok az öröme.

Az erős nemzetközi kritika miatt a Fidesz tisztségviselőinek PR-hadviselése rutinszerűen magában foglalja a védekezést amiatt, amit a magyar egyházakkal tettek, hiszen egyházak százai veszítették el hivatalos státusukat egy törvény miatt, amely 2012. január 1-jén lépett hatályba. Most minden hivatalos elismerésre törekvő egyházat a parlament különleges, kétharmados szavazatával kell jóváhagyni. Amennyiben valamelyik egyház ezt nem tudja elnyerni, a civil egyesület jogi kategóriájába különítik el, nincs felmentve az adózás alól, feltéve, hogy át tud jutni a megterhelő új regisztrációs folyamaton. Az Alkotmánybíróság kétszer elutasította az egyházaknak ezt a regisztrációs rendszerét, egyszer eljárásrendi alapon (a 164/2011 [XII.20-i] alkotmánybírósági határozat), másodszer tartalmi alapon (6/2013 [III. 1]). A negyedik módosítás azonban ugyanezt az alkotmánysértő rendszer építi be ismét az alkotmányba.

A Fidesz azzal az állítással védi ezt a regisztrációt, hogy a most státusukat veszített egyházak között sok volt a csalárd. Martonyi azonban az európai külügyminisztereknek kijelentette, hogy „a vallás gyakorlását és a hit megvallását [sic] nem korlátozza törvény”.

David Baer a texasi Lutheránus Egyetemről részletekbe menően tanulmányozta, mi történt ezekkel a törvényileg lefokozott egyházakkal, és eredményei élesen ellentmondanak Martonyi állításának. A katolikus egyház eltörölhette a pokol tornácát a hívei számára, de a magyar kormány helyreállította, méghozzá a jogbizonytalanság olyan formájában, amely közel 16 hónapon át szorongatott sok legitím egyházat. A jogi változások sokat közülük arra kényszerített, hogy elköltözzenek, bezárjanak vagy olyan feltételekbe egyezzenek bele, amelyek sértik a hitüket, hiszen olyan belső vezetési struktúrák elfogadására kényszerítették őket, amelyek a hitükkel ellentétesek.

Martonyi azonban ennek ellenére arról biztosította európai külügyminiszter kollégáit, hogy a negyedik módosítás eljárásrendi garanciákkal egészíti ki az egyházak regisztrálási folyamatát, és azt magyarázta, hogy „egy ilyen határozat egyedi felülvizsgálatát az Alkotmánybíróságtól lehet kérni”. Ám ha alaposan szemrevételezzük a dolgot, kiderül, hogy ez a felülvizsgálat csupán egy trükk.

Hogyan működik a trükk? A negyedik módosítás (4. cikk) úgy rendelkezik, hogy „az egyházak elismerésével összefüggő sarkalatos törvények rendelkezései alkotmányos panasz tárgyát képezhetik”. Jogi nyelvezetről köznyelvre lefordítva ez azt jelenti, hogy csak törvényeket lehet megtámadni az Alkotmánybíróság előtt, és csak azok által, akiket közvetlenül érintenek, tehát csakis ők élhetnek alkotmányos panasszal.

Ám ha egy egyház parlamenti elismerésért folyamodik, a törvény csak abban az esetben módosul, ha az egyház elnyeri az elismerést. Ilyen esetben a törvény módosítják, hiszen beleírják az elismert egyházakat név szerint felsoroló listába az újonnan elismert egyházat. Ám ha a folyamodó egyház nem nyeri el az elismerést, az elutasítás parlamenti határozat formájában jön létre, nem pedig a törvény módosításaként. A parlamenti határozatokat pedig nem lehet megtámadni az Alkotmánybíróság előtt. Így tehát ha egy egyházat sikeresen beírtak a hivatalosan elismertek listájába, rendelkezésére áll jogorvoslati lehetőség – amikor nincs szüksége rá. Ám amikor egy egyház kérelmét elutasítják, és szüksége lenne jogi felülvizsgálatra, el van zárva előtte a fellebbezés lehetősége. Ez olyan trükk, amely azt a látszatot kelti, mintha a kormány megnyitott volna a jogorvoslati utat azoknak az egyházaknak, amelyek elvesztették hivatalos elismerésüket. De nem nyitotta meg.

Ennek eredményeként a negyedik módosítás állandósít egy alkotmánysértő helyzetet, mert a parlament határozhatja meg bármely egyház sorsát, szabályok nélkül, bizonyítási normák nélkül, elutasítás esetén a fellebbezés lehetősége nélkül. A módosítás egyszerűen érvényteleníti az Alkotmánybíróság néhány héttel ezelőtti döntését, amennyiben nem biztosít valós jogorvoslati lehetőséget a bíróság által meghatározott problémára, hogy ugyanis az egyházak regisztrálási folyamatából hiányoznak az eljárásrendi tisztesség értelmes normái.

Gulyás és Martonyi az új, negyedik módosítás más aspektusait is a Fidesz iránt lojális személyek válaszkórusának tagjaként védelmezik. Gulyás azt állítja, hogy a Magyar Alkotmánybíróság „külön

megbízta” a parlamentet a negyedik módosítás elfogadásával, hogy rendezzen egy alkotmánysértő helyzetet. Martonyi azt mondja, a negyedik módosítás valódi célja az, hogy végrehajtsa az Alkotmánybíróság döntését.

Igaz, hogy az Alkotmánybíróság 2012 decemberében egy sor állítólagos alkotmánymódosítást megsemmisített tisztán formai alapon az Átmeneti Rendelkezésekről szóló (45/2012 [XII.28]) döntésében, mert a tartós változtatásokat nem magában az alkotmányban hajtották végre, csupán csatolták az alkotmányhoz. De az Alkotmánybíróság nem kérte, hogy az alkotmányt újra módosítsák, s ezzel beleillesszék azokat a rendelkezéseket, amelyeket már megsemmisített a testület.

Gulyás azt állítja, hogy problémát okozott volna, ha nem foalaliák úira törvénybe az alkotmánvsértő

alkotmányos rendelkezéseket, mert „a parlamentnek alkotmányos felelőssége, hogy újraszabályozza ezeket a kérdéseket, ellenkező esetben egy ex lex állapot teljes jogbizonytalanságot teremtett volna”.

Megható az aggodalom. De megintcsak félrevezető. Gulyás elmulasztja megemlíteni, hogy az átmeneti rendelkezések szinte valamennyi megsemmisített alkotmánysértő rendelkezése duplikálva volt létező sarkalatos törvényekben, így az alkotmánymódosítások megsemmisítése lényegében nagyon keveset változtatott a dolog érdemén, és bizonyosan nem okozott jogbizonytalanságot. Ha a parlament mélyen aggódott volna a jogbizonytalanság miatt, talán nem kellett volna egyik napról a másikra megsemmisítenie több mint 20 évnyi esetjogot a negyedik módosítással, ez ugyanis valóban jogbizonytalanságot okoz.

Amióta hatályba lépett az új alkotmány, az Alkotmánybíróság egy sor más törvényt is alkotmánysértőnek minősített, mert az új alkotmány elveivel inkonzisztensnek találta, közülük kettő a most megsemmisített korábbi módosításokból való. A negyedik módosítás azonban legkevésbé sem végrehajtotta az Alkotmánybíróságnak ezeket a döntéseit, hanem egyszerűen semmibe vette őket úgy, hogy az alkotmánysértő törvényeket beemelte az alkotmányba, anélkül, hogy kijavította volna őket. Igaz, amit Martonyi mond, a kormány valóban tartózkodott attól, hogy beemelje az alkotmányba azt a követelményt, hogy minden választónak minden választás előtt újra kelljen regisztráltatni magát, miután ez a követelmény alkotmánysértőnek minősült. Elmulasztja azonban megemlíteni az európai külügyminisztereknek azt, hogy a negyedik módosítás felülírta az Alkotmánybíróság legtöbb más, fontos döntését, amely az elmúlt 16 hónapban szembement a kormánnyal: ez a tény igencsak másfajta benyomást kelt az emberben.

Íme az Alkotmánybíróság azon döntései, amelyeket kifejezetten megmásított a negyedik módosítás:

- Az alkotmánybíróság döntése alkotmánysértőnek minősítette azt a törvényt, amely a családot úgy határozta meg, hogy az egy heteroszexuális párból és a leszármazottaiból áll (43/2012 [XII. 20.] sz. határozat). Ezt a döntést azonban felülírta a negyedik módosítás 1. cikke.
- Az Alkotmánybíróság döntése alkotmánysértőnek minősítette azt az eljárást, amelynek keretében a parlament szavaz minden egyház hivatalos státusáról (6/2013 [III. 1] sz. határozat). Ezt a döntést azonban felülírta a negyedik módosítás 4 (1) cikke.
- Az Alkotmánybíróság döntése alkotmánysértőnek minősítette a szólásszabadsághoz való jog alapján a politikai hirdetések korlátozását a választási kampányok idején (1/2013 [I.7.] sz. határozat). Ezt a döntést azonban felülírta a negyedik módosítás 5 (1) cikke.
- Az Alkotmánybíróság döntése alkotmánysértőnek minősítette a szabad mozgáshoz való jog alapján azt a követelményt, hogy az egyetemi hallgatókat kötelezik: amennyiben az állam fizette a tanulmányaikat, a diploma megszerzése után kizárólag Magyarországon keressenek munkahelyet (32/2012 [VII. 4.] sz. határozat). Ezt a döntést azonban felülírta a negyedik módosítás 7. cikke.
- Az Alkotmánybíróság döntése alkotmánysértőnek minősítette azt a törvényt, amely a hajléktalanság adminisztratív bírságolásának rendszerét teremti meg, mert sérti a nagyon szegények emberi méltóságát. Ezt a döntést azonban felülírta a negyedik módosítás 8. cikke.

(Arra az esetre, ha Önök ellenőrizni akarnák mindezt, itt olvasható a negyedik módosítás hivatalos angol fordítása, amely azonban csak akkor érthető teljesen, ha összevetik az alkotmánnyal, amely itt olvasható. Sajnos az Alkotmánybíróság döntései csak magyar nyelven állnak rendelkezésre.)

És természetese a negyedik módosítás válogatás nélkül megsemmisíti az ÖSSZES döntést, amelyet az Alkotmánybíróság 1990 és 2011 között hozott.

A Fidesz tisztségviselői azt mondják, hogy a bírálók eltúlozták az Alkotmánybíróság összes korábbi döntésének a megsemmisítését, mert amint Martonyi megjegyzi, a korábbi döntések „joghatása érvényben maradna”. Meg kell azonban érteni a „joghatás” értelmét ahhoz, hogy lássuk, mennyire korlátozott ez az állítás. Amikor a Magyar Alkotmánybíróság alkotmánysértőnek minősít egy törvényt, azt megsemmisítik. Martonyi bizonygatása mindössze annyit jelent, hogy a korábban megsemmisített törvények nem lépnek hatályba automatikusan, amikor a törvényt megsemmisítő döntést magát semmisítik meg. Ám minden más, ami a magyar alkotmányjog stabilitását adta, méghozzá érveléssel alátámasztott alkotmánybírósági döntésekkel – például a felhatalmazások ellenőrzésének garanciái, a jogok kidolgozottsága, illetve a magyar alkotmányjog valamint az emberi jogokról szóló európai jogszabályok viszonyának kifejtése – mind eltűnt azzal, hogy a kormány megsemmisítette az esetjogot. És ez az, amit a bírálók kifogásolnak.

Martonyi magyarázata szerint az összes korábbi eseti döntés törvényes eltűnése „erősíti az Alkotmánybíróság szabadságát és autonómiáját”, mert „az Alkotmánybíróságnak mostantól szabadságában áll, hogy válasszon: tekintetbe veszi-e saját korábbi döntéseit, hivatkozik-e rájuk, vagy egyszerűen ignorálja őket”. Pontosan. De furcsa dolog ezt előnynek nevezni.

Felteszem a kérdést azoknak az olvasóimnak, akik egy Legfelső Bíróság vagy egy Alkotmánybíróság alatt élnek Magyarországon kívül: Önök mit éreznének, ha az Önök legfelső bíróságát „szabadítanak fel” ilyen módon – úgy, hogy egyik napról a másikra, válogatás nélkül megsemmisítenék az összes korábbi döntését? Mint Janis Joplin énekelte *Én és Bobby McGee* című híres dalában: „A szabadság csak egy másik szó arra, ha az embernek már nincs veszténivalója”. Amikor az Egyesült Államok elfogadta az alkotmányát, az amerikai állampolgárok jogainak többségét egyszerű törvények garantálták, amelyeket – érintetlenül – a gyarmati korból emeltek át. Valójában ez jellemző az alkotmányreformokra szerte a világon: minden pontosan ugyanúgy marad, kivéve azt a viszonylag kevés dolgot, amelyet kifejezetten megváltoztatnak. Magyarországon ez most nem így van.

A bírálók azt mondják, hogy a negyedik módosítás korlátozza az Alkotmánybíróság hatáskörét, de a kormány kitarthat amellett, hogy a negyedik módosítás bővíti ezt a hatáskört, mert az alkotmány most első ízben engedi meg, amit a bíróság már eddig is tett – hogy ugyanis alkotmánymódosításokat alkotmánysértőnek minősítsen, amennyiben nem megfelelő eljárásban fogadták el őket. Lehetséges, hogy a kormány úgy gondolja, az a hatáskör bővítése, ha megad az Alkotmánybíróságnak egy olyan lehetőséget, amellyel eddig is élt, de ez a „bővítés” szónak nem a megszokott jelentése. A kormány nem tagadhatja, hogy egyben el is vesz egy felhatalmazást, amelyet az Alkotmánybíróság néhány bírása is követelt (a 45/2012 [XII. 28] sz. határozatban), nevezetesen azt, hogy az alkotmánymódosításokat a testület vizsgálhassa az alkotmányos elvekkel való tartalmi konfliktus szempontjából. Ezzel a felhatalmazással az Alkotmánybíróság még nem élt, de nyilvánvaló volt, hogy a testületen belül gyűlt a támogatás ahhoz, hogy ezt megtegye. A testület megfosztása attól a lehetőségtől, hogy az alkotmánymódosítások tartalmát vizsgálja, egyszerűen annyit jelent, hogy nincs akadálya annak, hogy a kormány teljesen ellentmondó rendelkezéseket emeljen be a szövegbe, vagy hogy a kormány felülbírálja az Alkotmánybíróság bármely döntését, amely nem tetszik neki. A kormány már mindkettőt meg is tette a negyedik módosítással.

Egy alkotmánysértő alkotmánymódosítás gondolata furcsának tűnhet. Olyan országokban, mint az Egyesült Államok és más országok, ahol az alkotmány módosításának a folyamata hosszú és végig számos ellenőrzéssel terhes, talán nem szükséges, hogy a legfelső bíróságnak lehetősége legyen a módosítások vizsgálatára. Ám amikor az alkotmányt szinte minden héten módosítják, és a kormány rendszeresen arra használja a szupertöbbségét, hogy az ellenmondásos törvényeket bármiféle ellenőrzésen kívül helyezze, valamilyen hatalomnak ellenőrizni kellene, mit tesz a kormány, ellenkező esetben a kormány egyszerűen szétrobbantja a jog uralmának kereteit. Ha a bíróságnak nincs meg ez a felhatalmazása, akkor kell lennie valahol máshol a rendszerben valami másféle ellenőrzésnek, például egy parlamenti felsőháznak vagy egy parlamenti eljárásnak, amely garantálja, hogy a többségnek figyelembe kell vennie a kisebbség aggályait – vagy az alkotmánymódosításokat népszavazással kell jóváhagyatni. Magyarországon azonban ezekből a lehetőségekből egy sincs meg. Magyarországnak egykamarás parlamenti rendszere van, más erős ellenőrzési lehetőségek nélkül. Ezért lenne szükséges, hogy az Alkotmánybíróság rendelkezzen ezzel a felhatalmazással, különben az alkotmányos rendszer komédiává válik – és most komédiává is vált.

Gulyás azt állítja, az Alkotmánybíróság kérte, hogy a hatáskörét alapjaiban korlátozzák az „actio popularis” bíráskodás megszüntetésével, amely bárki számára lehetővé tette, hogy valamely törvényt megtámadjon a testület előtt. Igaz, de félrevezető. Az alkotmánybírák a kilencvenes évek eleje óta panaszkodtak a homályos és nem a megfelelő helyre betervezett panaszokra, amelyeket „actio popularis” panaszként kapnak. Ám a testület bírái (az e kormány által kinevezettek érkezése előtt) soha nem mentek volna bele hatáskörük túlnyomó részének kizsigerezésébe – ez lett ugyanis az új rendszer összesített hatása. (A részleteket lásd a Helsinki Bizottság előtt tett vallomásomban. Noha a nyitott panaszrendszer nem az egyetlen módja volt annak, hogy a bíróság fel legyen hatalmazva fontos törvények vizsgálatára, ennek eltörlése megfelelő helyettesítés nélkül lyukakat vágott a bíróság alkotmányos rendről alkotott áttekintésébe.

De mindannyiunknak óvatosnak kell lenni a tekintetben, hogy mit kívánunk. Ebben a hónapban a Fidesz kétharmados szupertöbbsége által megválasztott kilencedik bíró is csatlakozik a 15 fős Alkotmánybírósághoz. (Ő azon kevesek egyike, aki több párt szavazatait elnyerte, minthogy a szélsőjobboldali Jobbik is támogatta megválasztását.) A nyolcadik a múlt hónapban csatlakozott. Most, hogy a kormány számára biztosítva van a barátságos többség, a Fidesz talán felajánlja majd, hogy helyreállít valamennyit a bíróság felhatalmazásaiból, hogy megmutassa, mennyire rugalmas. Egy Alkotmánybíróság, amelyben kilenc olyan bíró foglal helyet, aki a karrierjét egyetlen pártnak köszönheti, és akit 12 évre választottak meg, bármely nem-Fidesz kormány számára megnehezítheti a kormányzást.

még akkor is, ha netán sikerülne is új kormányt választani az ellenzék elé állított új és újabb választási akadályok folyamatosan változó térképe ellenére. Igen, az alkotmánybírák hosszú mandátuma azt jelenti, hogy a Fidesz bírái függetlenek lehetnének (és függetlennek kellene is lenniük), de mindeddig a Fidesz csupán egyetlen bírāja mutatott figyelemre méltó függetlenséget a Fidesz pártálláspontjaitól.

Gulyás azt mondja nekem, hogy nem lehet egyszerre állítani valamit és annak az ellenkezőjét is – ő ugyanis azt állítja, egyszerre érveltem amellett, hogy egyetlen intézmény sem tudja ellenőrizni ennek a kormánynak a hatalmát, és egyben azt is állítottam, hogy egy majdani kormányt viszont akadályozni fog majd a kormányzásban ezeknek az intézményeknek a lehetősége a kormány megbuktatására. Ám én nem ezt állítottam. A Fidesz a magyar kormány minden intézményében egy kétágú stratégiával ragadta meg a hatalmat: igyekezett megnyirbálni azoknak az intézményeknek a jogköreit, amelyeket még nem tudott ellenőrzése alá vonni – mint az Alkotmánybíróság, vagy a központi bank. Egyidejűleg pedig megnövelte azoknak az intézményeknek a hatalmát, amelyek már megbízható kezekben voltak – mint az Országos Bírói Hivatal, a Médiatanács, az ügyészség, az Állami Számvevőszék és a Költségvetési Tanács.

Az eredmény: a Fidesz olyan intézmények személyi állománya felett szerez ellenőrzést, amelyeket előzőleg meggyengített, majd gyakran „kiegyezik” a bírálókkal, és újra megerősíti ezeknek az intézménynek a felhatalmazásait. Ugyanez érvényes azokra az intézményekre is, amelyek elfoglalására, bizonyos célok elérése érdekében, csak rövid időre van szükség (mint például a bírák 10 százalékának, ezen belül a bírósági vezetők nagy részének lecserélése egyszerre). Aztán beleegyeznek a központosított hatalom felosztásába. Így már a Fidesz nagyon együttműködő lehet nemzetközi partnereivel: beleegyezhet akár egy olyan hivatal hatalmának a szűkítésébe is, amelyet már nem szükséges ellenőriznie, akár egy olyan intézmény látszólagos függetlenségének a megerősítésébe, amely már biztosan a kezében van. Egyébként épp ez az, az erős felhatalmazások megbízható kezekbe helyezése, amit a kormány megvalósított. És mindaddig, amíg kellően erős hatalom van kellően megbízható kezekben, a Fidesz-szupertöbbség megzabolázhat bármely jövőbeli ellenzéki kormányt, amely letér a Fidesz-ösvényről. Ugyanis éppen a Fidesz által megszelídített intézmények válhatnak újra vaddá, amikor nem a Fidesz lesz hatalmon. Ahhoz, hogy az ember megértse, mit tesz ez a kormány, mindig együtt kell megnézni a hivatalok betöltőinek párthátterét és az adott hivatal felhatalmazásait. Én vagyok az, aki két ellentétes dolgot akar, vagy a Fidesz?

Ennek a fideszes PR-villámháborúnak sok más pontjával is foglalkozni kellene, és részletesen foglalkoztam is velük más írásaimban és interjúimban, amelyek itt olvashatók.

Minthogy Gulyás megkérdőjelezte a képzettségemet és a függetlenségemet, hadd magyarázzam el a hátteremet. Magyarországon éltem 1994 és 1998 között, kutatóként dolgoztam az Alkotmánybíróságon, ahol keletkezése közben ismertem meg a magyar alkotmányjogot. Részem volt az 1995–96-os alkotmányozási folyamatban, a szöveget tervező parlamenti bizottság szakértő tanácsadójaként. Voltam az Egyesült Államokban a jog professzora, politikatudós és szociológus. Szakterületem az összehasonlító alkotmányjog, amelyet több mint húsz évig tanítottam. Az Összehasonlító Jog Nemzetközi Akadémiájának választott tagja vagyok.

Noha Gulyás azzal vádolt, hogy valamelyik ellenzéki párt ügynöke lennék, soha nem fogadtam el pénzt kutatásaimért és írásaimért, kivéve tudományos vizsgálatokért vagy egyetemi kutatási alapokból. Kilencvenes évekből, Magyarországra vonatkozó kutatásaimat az Amerikai Nemzeti Tudományos Alapítvány versenyben elnyert két, szakmailag ellenőrzött ösztöndíja finanszírozta. Akkor sem, és azóta sem álltam soha semmilyen kormányzati szerv vagy politikai párt alkalmazásában Magyarországon, és egyébként semmilyen más kormányban sem, a sajtómat is beleértve. Minden publikációm, ezen belül minden blogbejegyzésem minden tényét és állítását a lehető legalaposabban ellenőriztem, és örömmel bocsátom rendelkezésre minden kijelentésemhez az őket alátámasztó dokumentációt. Mindig beszélgettem a magyarországi politikai spektrum minden részének képviselőivel, hogy megértsem az érveiket, de mindig megőriztem a függetlenségemet bármiféle pártos szervezettől.

A Fidesz azzal próbálkozik, hogy minden bírálóját a „másik oldal” ügynökévé változtassa. Ez azonban PR-trükk. Amikor egy párt a kormány minden intézményét saját ellenőrzése alá vonja, és megtámadja a független igazságszolgáltatást, akkor már nem a normális pártpolitika világában vagyunk. Hanem olyan világban, ahol kétségessé válik magának Magyarországnak a léte a jog uralma alatt élő államként. Ez az, amiért részesévé váltam ennek az egésznek. Azt tervezem, hogy amint a magyarok visszaszerzik képességüket, hogy teljesen demokratikus társadalomban éljenek, depolitizált bíróságokkal, visszatérek a tudomány csendes világába, ahonnan jöttem.

Címkék: Fidesz , USA , alkotmánymódosítás , országimázs , magyar-amerikai viszony , alkotmány , Orbán-kormány

Kapcsolódó cikkek: Hargitai Miklós: Pogány az alaptörvény | A példa nélküli ország | Nem találkoznak Kövérrel, a Fideszt meglephette a szembeszél | A sajtóban védi a kormányt a washingtoni magyar nagykövet | Borat, avagy a magyar diplomaták harca a nemzetközi sajtóval

Recommend

Hodosán Róza, Imre Németh and 112 others recommend this.